

4. Bekh, I. D., & Chorna, K. I. (2008). *Natsionalna idea stanovlennia hromadianyna-patriota Ukrainy* [National idea of becoming a citizen-patriot of Ukraine. Kyiv: IPV APN Ukrainy.
5. Kachur, M. M. (2010). *Patriotychnе vykhovannia molodshykh shkoliariv zasobamy khudozhnoho kraieznavstva* [Patriotic education of younger schoolchildren by the means of artistic local history]. (Doctoral dissertation, Kyiv).
6. Krymskyi, S. B. (2008). *Pid syhnaturoiu Sofii* [Under signature of Sofia]. Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiiia».
7. Marshytskaia, V. V. (2013). K probleme natsionalnoi identichnosti ukrainskoho naroda [To the problem of the national identity of the Ukrainian people] In «*Slavianskie yazyki i kultury: proshloe, nastoiashchee, budushchee*» [«Slavic Languages and Cultures: Past, Present, Future»]. Proceedings of Conference (pp. 135–140). Irkutsk: IGLU.
8. Ponimanska, T. I. (2004). *Doshkilna pedahohika* [Preschool pedagogy]. Kyiv: Akademvydav.
9. Staienna, O. O. (2013). *Vykhovannia hromadianskykh yakostei u ditei starshoho doshkilnoho viku na tradytsiiah ridnoho kraiu* [Education of civic skills in preschoolers via the traditions of their native land]. (Doctoral dissertation, Luhansk).
10. Sukhomlynska, O. V., Boryshevskyi, M. I., Chorna, K. I. (2003). *Kontsepsiia hromadianskoho vykhovannia osobystosti v umovakh rozvytku ukrainskoi derzhavnosti* [Concept of civic education of the personality in the development of Ukrainian statehood]. *Doshkilne Vykhovannia*, 2, 3–8.
11. Yadeshko, V. I., & Sokhin, F. A. (1981). *Doshkilna pedahohika* [Preschool pedagogy]. Kyiv: Vyshcha shkola.

УДК 378.016:811

Д. С. Мацько, м. Луганськ

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ – СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ПРОВІДНА МЕТА НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглядається проблема формування науково-дослідницької компетентності як складової професійної культури майбутніх учителів іноземної мови, що виступає провідною метою національної системи освіти України. Розкрито сутність професійної культури та науково-дослідницької компетентності майбутніх

учителів іноземної мови. На основі визначення компонентів науково-дослідницької компетенції учителя автор виявляє способи формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Крім того, висвітлюються форми реалізації запропонованих автором способів формування науково-дослідницької компетентності майбутніх філологів.

Ключові слова: компетентність, компонент, учитель іноземної мови, науково-дослідницька компетентність, національна система освіти, провідна мета, професійна культура.

В умовах поглиблення міжнародного співробітництва, встановлення та розширення міжнародних контактів суттєво зростає соціальний запит на вивчення іноземної мови як засобу спілкування представників різних народів і культур. Успішність іншомовної освіти, кінцевою метою якої виступає оволодіння іноземною мовою, значною мірою залежить від особистості вчителя, його професійної культури. У світі, що постійно змінюється, висококваліфікований спеціаліст повинен не тільки мати ґрунтовну підготовку в обраній галузі, але й бути здатним вирішувати поставлені перед ним завдання й адекватно реагувати на виклики сьогодення.

Ефективність професійної діяльності вчителя іноземної мови визначається не тільки високим рівнем мовної та методичної підготовки викладача. Не менш значущою видається нам здатність педагога визначати коло проблем у сфері філології чи методики викладання іноземної мови, проводити дослідження актуальних проблем та впроваджувати результати дослідження в навчально-виховний процес. З огляду на вищевикладене особливої актуальності набуває проблема інтеграції науково-дослідної роботи у процес фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Інтеграція науково-дослідної роботи в навчально-виховний процес передбачає формування у студентської молоді науково-дослідницької компетентності як невід'ємної складової професійної культури майбутніх філологів.

Проблема формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів висвітлюється в наукових розвідках С. Вітвицької, В. Гриньової, В. Жигірь, Т. Туркот, О. Чернеги та інших учених. Реалізація компетентнісного підходу в освіті обґрунтовується, зокрема, у працях М. Гончарової-

Горянської, О. Кононко, В. Лугового, В. Пелагейченко, Т. Сорочан, М. Степка. Питання організації науково-дослідної роботи як складника національної системи освіти України знаходять своє відображення в роботах С. Вітвицької, Л. Ковбасенко, В. Лозової, О. Микитюк, В. Прошкіна, О. Рогозіної, В. Сипченка, Ю. Туранова, В. Чорнобровкіна та інших учених. Утім, аналіз наукової літератури показав, що проблема формування в майбутніх учителів іноземної мови науково-дослідницької компетентності як складової їх професійної культури потребує більш детального вивчення.

Мета статті – представити авторську систему формування науково-дослідницької компетентності як складової професійної культури майбутніх учителів іноземної мови.

Досягнення мети наукової розвідки вимагає визначення базових понять дослідження, до яких ми відносимо: «професійна культура учителя іноземної мови» та «науково-дослідницька компетентність учителя іноземної мови». Вихідною категорією, що уможливорює з'ясування сутності професійної культури майбутніх учителів іноземної мови, виступає категорія «культура». Так, С. Вітвицька розглядає культуру як механізм, що регламентує і регулює поведінку та діяльність людини [3, с. 79]. На думку Т. Туркот, культура являє собою систему основних норм існування суспільства [10, с. 597].

Професійно-педагогічна культура як частина загальнолюдської культури стала предметом ґрунтовного та всебічного аналізу наукової громадськості. Наприклад, В. Гриньова розуміє під педагогічною культурою відносну стійку відкриту саморегульовану систему взаємопов'язаних цінностей, яка зумовлює професійно-педагогічну діяльність [4, с. 11]. У праці Т. Туркот педагогічна культура розглядається як інтегрована єдність певних структурних компонентів особистості: наукового світогляду, ерудиції, духовного багатства, особливих особистісних якостей, культурного педагогічного мислення, психолого-педагогічної і методичної підготовки, позитивного педагогічного іміджу, зовнішньої привабливості [10, с. 442]. Як зазначає В. Жигір, різноманіття сучасних підходів до трактування професійно-педагогічної культури викладача дозволяє представити її як: інтегральну якість особистості педагога, що проектує його загальну культуру у сферу професії; умову й передумову ефективної педагогічної діяльності; узагальнений

показник професійної компетентності; мету професійного самовдосконалення; синтез високого професіоналізму і внутрішніх властивостей педагога; ступінь творчого засвоєння і перетворення накопиченого людством досвіду [5, с. 103].

Отже, поняття професійно-педагогічної культури є складним та багатоаспектним, що обумовлює наявність численних дефініцій. Відзначаючи ґрунтовність поданих визначень, зауважимо, що особливої актуальності набуває проблема знаходження узагальнюючого поняття, що відображало б усі аспекти професійно-педагогічної діяльності. Певною мірою таким поняттям може виступати поняття «цінності». Утім, цінності належать до внутрішнього світу особистості, а професійна культура є відображенням внутрішнього світу людини (переконань, ідеалів, цінностей) в її професійній діяльності. Іншими словами, узагальнююче для характеристики професійної культури педагога поняття має охоплювати не тільки внутрішні переконання й ідеали, але й реалізацію останніх.

У контексті розгляду професійної культури учителя оптимальним видається нам поняття «дієприписи», запропоноване І. Бехом. На думку вченого, дієприписи становлять собою діяльнісні конструкти (орієнтири), які необхідно здійснити учасникам виховного процесу для досягнення мети завдання [2, с. 6]. Запропоноване поняття, на наш погляд, найбільш повно розкриває сутність феномену професійної культури учителя. Дійсно, орієнтири-дієприписи формуються під впливом особистісних характеристик педагога (його світогляду, компетентності, системи цінностей тощо) і реалізуються в практичній діяльності учителя. З огляду на викладене вище ризикнемо зробити припущення, що професійна культура учителя іноземної мови являє собою *складне особистісне утворення педагога, що містить у собі систему дієприписів (орієнтирів) іношомовної освіти, які реалізуються в процесі навчання іноземної мови та уможливають успішне досягнення цілей іношомовної підготовки учнівської молоді.*

Як уже зазначалося, невід'ємною складовою професійної культури учителя іноземної мови є наукова-дослідницька компетентність, що дозволяє педагогу виокремлювати актуальні проблеми у царині філології чи методики викладання іноземної мови, проводити наукові дослідження з обраної проблематики та впроваджувати отримані результати в навчально-виховний

процес з метою оптимізації останнього. Ми повністю поділяємо думку О. Кононко про те, що на нинішньому етапі все більше уваги приділяється концепції компетентності, головна ідея якої полягає у формуванні особистості, здатної за плинних умов діяти адекватно, покладати на себе відповідальність за когось-щось, конструктивно застосовувати набуті знання і досвід у нових умовах [7, с. 211]. На думку Т. Сорочан, компетентність являє собою інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів із накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності у певній сфері [9, с. 8]. Науковець наголошує, що здатність є найуживанішим словом у визначенні компетентності [Там само]. Екстраполюючи це твердження на предмет наукової розвідки, зазначимо, що під науково-дослідницькою компетенцією учителя іноземної мови ми розуміємо *здатність учителя-філолога виокремлювати наукові проблеми в царині іноземної філології/іншомовної освіти, що потребують вирішення, проводити дослідження з обраної проблематики з урахуванням особливостей галузі та впроваджувати отримані результати у процес іншомовної підготовки учнів.*

Презентація системи формування в майбутніх учителів іноземної мови науково-дослідницької компетентності вимагає від нас роз'яснення сутності поняття. На наш погляд, система формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови є *сукупністю компонентів науково-дослідницької компетенції майбутніх фахівців з іноземної філології; сутності кожного з компонентів і способів (форм) реалізації поставлених завдань.*

Науково-дослідницька компетентність виступає запорукою успішності науково-дослідної роботи вчителя іноземної мови. В основі будь-якої діяльності лежать мотиви – збудники, що визначають стратегію поведінки особистості. Як зазначає І. Туркот, мотив – це внутрішня спонукальна сила, що забезпечує інтерес особистості до діяльності, активізує її зусилля [10, с. 401]. Іншими словами, ефективність діяльності людини визначається ступенем зацікавленості особистості в процесі та результатах діяльності. Екстраполюючи це твердження на нашу розвідку, маємо зазначити: досягнення майбутнім учителем іноземної мови компетентності у проведенні науково-

дослідної роботи зумовлюється бажанням самого педагога проводити самостійні наукові пошуки з обраної проблематики. Отже, першим компонентом системи формування науково-дослідницької компетенції майбутніх учителів іноземної мови є **мотиваційний** компонент. Сутність визначеного нами компоненту полягає в *пробудженні інтересу студентів-філологів до проведення наукових досліджень з проблем іноземної філології (методики викладання іноземних мов, іншомовної освіти тощо).*

Говорячи про способи і форми реалізації завдань мотиваційного компоненту, варто зауважити, що мотивація в її широкому розумінні представлена двома видами: зовнішньою та внутрішньою. Зовнішня мотивація обумовлюється зовнішніми чинниками, заданими вимогами. Внутрішня мотивація передбачає здійснення людиною певних дій, що ґрунтуються на особистому бажанні та не підпорядковуються заданим вимогам.

На наш погляд, успішність формування у студентської молоді науково-дослідницької компетентності передбачає звернення передусім до внутрішніх рушійних сил. Так, у дослідженні В. Прошкіна достатньо ґрунтовно висвітлено способи реалізації мотиваційно-стимулювального компоненту педагогічної системи інтеграції науково-дослідної та навчальної роботи в університетській підготовці майбутніх учителів [8]. Відзначаючи ґрунтовність та логічність запропонованої системи формування у майбутніх учителів мотивації до науково-дослідної роботи, зауважимо, що, на наш погляд, вчений надто захоплюється аналізом способів (форм) активізації зовнішньої мотивації. Зокрема, нагородження студентів, надання можливості безкоштовної публікації, додання балів до рейтингу ECTS, відрядження студентів для участі в конференції, рекомендація до магістратури (аспірантури), стажування тощо [Там само, с. 319] є, безумовно, дієвими способами залучення студентської молоді до наукової роботи, але вони побіжно стосуються внутрішнього світу особистості, її переконань. Натомість, прийоми активізації внутрішньої мотивації студентської молоді до науково-дослідної роботи [Там само, с. 324] подані, на наш погляд, дещо стисло. Ми глибоко переконані в тому, що зовнішні мотиви мають бути лише доповненням мотивів внутрішніх. Іншими словами, поряд із

демонстрацією матеріальної/моральної «вигоди» від заняття науково-дослідною роботою, необхідно переконати людину в тому, що ця діяльність є необхідною для її професійного зростання («запустити» внутрішню мотивацію).

Формування внутрішньої мотивації у студентської молоді є надзвичайно складним завданням (особливо в ситуації, якщо студент до вступу до ВНЗ не займався науково-дослідною роботою в системі Малої Академії Наук). Складність цього завдання значною мірою зумовлюється також реаліями сьогодення. Річ у тому, що інтеграція навчальної та науково-дослідної діяльності у фаховій підготовці майбутніх учителів стала пріоритетом системи освіти тільки за часів незалежної України. У системі радянської освіти науково-дослідна робота студентів не мала такого масового характеру, як у Західній Європі, де заняття науковою роботою було невід'ємним складником фахової підготовки студентської молоді та запорукою професійного й кар'єрного зростання. Як наслідок, певна частина студентів іноді взагалі не висловлюють бажання займатися науковою діяльністю або починають її імітувати з метою отримання певних «дивідендів» у вигляді додаткових балів тощо. Таким чином, викладач постає перед необхідністю зробити заняття науковою діяльністю внутрішньо привабливими для студентів.

Рушійною силою мотивації виступає інтерес особистості до об'єкта, явища або феномену навколишньої дійсності. Виникнення інтересу передбачає наявність емоційно забарвленого ставлення особистості до навколишньої дійсності. Емоційний відгук в особистості здатна створити актуальна, цікава для неї інформація. Ми вважаємо, що студенти будуть із задоволенням займатися науковою діяльністю, якщо усвідомлять, що за результатами власних наукових пошуків вони можуть покращити рівень своєї мовної підготовки або допомогти, наприклад, своїм близьким подолати труднощі в оволодінні іноземною мовою. Мотивацію до здійснення наукової роботи можна підвищувати завдяки виконанню студентами різноманітних *проблемних і дослідницьких завдань*. Наприклад, одне із завдань, яке ми пропонували студентам для виконання, було таким: «Шляхом анкетування і експертних оцінок виявіть причини неуспішності родичів (братів і сестер) в оволодінні іноземною мовою та чинники, що впливають на

успішність вивчення іноземної мови». На наш погляд, студенти будуть активно братися за виконання завдань, якщо розумітимуть, що від успішності їхньої роботи залежатиме доля не абстрактного учня, а близької їм людини. Таким чином, способом формування внутрішньої мотивації студентської молоді до заняття науково-дослідною роботою виступає опора на досвід студентів в оволодінні іноземною мовою та проблеми (завдання) іншомовної підготовки референтної групи.

Не менш важливу роль у формуванні науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови (поряд із мотивацією) відіграють знання щодо особливостей проведення науково-дослідної роботи, які є основою **когнітивного** компоненту. Відтак, сутністю когнітивного компоненту виступає забезпечення студентської молоді системою знань про особливості організації та проведення науково-дослідної роботи з актуальних питань іноземної філології, методики викладання іноземної мови та іншомовної освіти. Досвід керівництва науково-дослідною роботою майбутніх учителів іноземної мови дозволяє виокремити такі типові помилки студентської молоді в процесі проведення наукових пошуків:

- *недостатній характер відображення новизни («нового знання») наукового пошуку з іноземної філології (методики викладання, іншомовної освіти);*
- *націленість дослідження з іноземної філології чи методики на «успіх» (декларування автором правильності теоретичних положень розвідки та ефективності власних методичних розробок);*
- *неузгодженість складових науково-методичного апарату дослідження з іноземної філології/методики/іншомовної освіти (дублювання об'єкта та предмету дослідження, мети та завдань тощо);*
- *порушення причинно-наслідкового характеру організації наукового пошуку з іноземної мови та представлення його результатів.* Так, у магістерській роботі «Навчання аудіювання учнів середньої ланки загальноосвітньої школи на уроках китайської мови» параграф, в якому було викладено методичні рекомендації з організації навчання, передував висвітленню перебігу та результатів експериментальної роботи. Авторіві було вказано на порушення причинно-наслідкового зв'язку в організації дослідження, оскільки

- методичні рекомендації виробляються в результаті проведення експериментальної роботи (впровадження методичних розробок) та оцінки ефективності останньої;
- *невідповідність критеріїв (показників) оцінювання експериментальної роботи завданням дослідження з іноземної філології/методики викладання/іншомовної освіти.* Так, авторка курсової роботи як критерій ефективності експериментальної роботи з формування навичок говоріння учнів молодших класів назвала інтерес до вивчення англійської мови, що жодним чином не міг свідчити про здатність учнів спілкуватися англійською мовою;
 - *надмірне вживання іноземної лексики (особливо за наявності українських відповідників).*

Закріплення знань у свідомості людини буде успішним у тому випадку, якщо ці знання не подаватимуться у готовому вигляді (читай: якщо людина не буде простим «споживачем» знань). Іншими словами, екстраполюючи цю тезу на процес формування науково-дослідницької компетенції майбутніх учителів іноземної мови, можна сказати, що студентів необхідно залучати до з'ясування особливостей наукового пошуку в царині іноземної філології/методики викладання/іншомовної освіти.

Ми повністю погоджуємося з думкою Л. Ковбасенко, що стимулювання творчої активності значною мірою забезпечується шляхом використання цікавих аналогій [6, с. 449]. Наприклад, у процесі визначення відмінностей між метою та завданнями дослідження доцільно, на наш погляд, використати «кулінарну» аналогію. Іншими словами, ми пояснювали студентам, що мета дослідження – це «страва, яку Ви хочете приготувати», а завдання – це «Ваші дії з інгредієнтами», послідовність виконання яких уможливить приготування страви. Тобто, способом забезпечення майбутніх учителів іноземної мови знаннями про особливості наукового пошуку в царині іноземної філології має стати **взаємодія викладача та студентів з визначення особливостей організації науково-дослідної роботи з іноземної мови за допомогою аналогій.** Така взаємодія може відбуватися в рамках *спецкурсу* щодо основ наукових досліджень з іноземної філології.

Підготовка особистості вчителя, здатного до проведення науково-дослідної роботи, передбачає внутрішнє сприйняття

студентською молоддю науково-дослідної роботи як важливої та невід'ємної складової власної професійної діяльності. Наступним компонентом науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови є **емоційний** компонент, сутність якого полягає у сформованості в студентській молоді позитивного емоційного відгуку щодо науково-дослідної роботи. Ми повністю погоджуємося з думкою І. Беґа, що основою для осмислення та прийняття чогось особистістю виступає Еґо-залученість [1, с. 257]. Наукова діяльність стає для студентів емоційно привабливою, якщо вони розуміють, що результати досліджень є цікавими для наукової громадськості і використовуються в освітній практиці. Таким чином, науково-дослідна компетентність майбутніх учителів іноземної мови має формуватися шляхом **інтеграції науково-дослідної роботи майбутніх учителів іноземної мови в іншомовну освітню практику шкіл, позашкільних закладів та ВНЗ**. Формою такої інтеграції може виступати *робота над темами (проектами) на замовлення третьої сторони*, до виконання яких залучатимуться студенти (як це практикується в країнах Західної Європи та США).

Складником науково-дослідницької компетентності студентів-філологів виступає **процесуальний** компонент, сутність якого полягає в застосуванні студентською молоддю набутих знань у власній науково-дослідній роботі з іноземної мови. На наш погляд, становлення компетентного науковця значною мірою залежить від якомога ширших можливостей для застосування набутих знань. Отже, формуванню науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови сприятиме **створення** для пошукувачів **можливостей для проведення власного наукового пошуку в царині іноземної філології чи іншомовної освіти**.

Підготовка учителя іноземної мови, здатного до проведення наукової роботи та впровадження результатів наукового пошуку в освітню практику, передбачає готовність майбутнього педагога до критичного осмислення власного доробку з іноземної філології /методики викладання, коригування професійної діяльності та здатність доказово відстоювати власну наукову позицію. Викладені вище особистісні характеристики майбутнього педагога відображають сутність **рефлексивно-**

оцінного компоненту науково-дослідницької компетентності майбутнього учителя іноземної мови.

Викладач починає усвідомлювати значущість запропонованих положень і висновків, як правило, під час дискусій чи диспутів, що дозволяють студенту співвіднести власні твердження з думкою інших вчених, учителів-практиків і молодих дослідників. Участь в обговоренні дає студентові змогу не тільки виявити слабкі сторони власної наукової позиції, але й набути неоціненого досвіду аргументації, відстоювання правомірності висновків і доцільності запропонованих рекомендацій. Говорячи про сутність рефлексивно-оцінного компоненту, варто підкреслити важливість не тільки внутрішньої оцінки науково-дослідної роботи студентом (самооцінки). Не менш важливе значення для становлення справжнього науковця має зовнішня оцінка (оцінка наукової громадськості). Ми повністю поділяємо думку В. Прошкіна про те, що істотним стимулом заняття науково-дослідною діяльністю є чинник визнання [8, с. 320]. Таким чином, дієвим способом формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови вважаємо **надання студентам можливостей для презентації отриманих результатів і відзначення значущості результатів науково-дослідної роботи студентів-філологів**. Оцінювання наукового доробку студентської молоді може відбуватися шляхом *обговорення студентських доповідей на засіданні кафедри (лабораторії), дискусії у рамках науково-практичної конференції, нагородження молодих науковців, стимулювання студентів за вагомі наукові досягнення тощо*.

Показником високої кваліфікації вчителя іноземної мови виступає здатність педагога до проведення наукового пошуку з іноземної філології чи методики та впровадження отриманих результатів в освітню практику. З огляду на викладене вище обов'язковим складником фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови виступає науково-дослідна робота, кінцева мета якої полягає у підготовці компетентного спеціаліста, здатного виокремлювати актуальні проблеми іншомовної освіти, проводити дослідження та використовувати отримані результати у професійно-педагогічній діяльності.

У статті науково-дослідницька компетенція учителя іноземної мови розглядається як здатність учителя-філолога

виокремлювати наукові проблеми в царині іноземної філології/іншомовної освіти, що потребують вирішення, проводити дослідження обраної проблематики з урахуванням особливостей галузі та впроваджувати отримані результати в процес іншомовної підготовки учнів. Система формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови представлена мотиваційним (бажання проводити науково-дослідну роботу), когнітивним (знання особливостей наукового пошуку з іноземної мови), емоційним (прийняття науково-дослідної роботи як частини власної професійної культури) та рефлексивно-оцінним (оцінка науковою громадськістю та самим студентом значущості результатів науково-дослідної роботи та перспектив наукового пошуку) компонентами.

Автор визначає такі способи формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземної мови: 1) опора на досвід студентів в оволодінні іноземною мовою та проблеми (завдання) іншомовної підготовки референтної групи; 2) взаємодія викладача та студентів з визначення особливостей організації науково-дослідної роботи з іноземної мови за допомогою аналогій; 3) інтеграція науково-дослідної роботи майбутніх учителів іноземної мови в іншомовну освітню практику шкіл, позашкільних закладів та ВНЗ; 4) створення для пошукувачів можливостей для проведення власного наукового пошуку в царині іноземної філології чи іншомовної освіти; 5) надання студентам можливостей для презентації отриманих результатів і відзначення значущості результатів науково-дослідної роботи студентів-філологів.

Безперечно, матеріал статті не вичерпує всіх аспектів проблеми, що розглядається. Перспективи подальших наукових пошуків у даному напрямку вбачаємо у розробленні програми спецкурсу з основ наукових досліджень у царині іноземної філології (методики викладання іноземної мови, іншомовної освіти).

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: техніко-технологічні засади : навч.-метод. посібник / Іван Дмитрович Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.

2. Бех І. Д. Дієприписи у вихованні та розвитку особистості / І. Д. Бех // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – Вип. 17, кн. 1. – 500 с. – С. 6–14.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посібник для студентів магістратури / Світлана Сергіївна Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього учителя (теоретичний та методичний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. М. Гриньова. – К., 2011. – 45 с.
5. Жигірь В. І. Професійна педагогіка : навч. посібник / В. І. Жигірь, О. А. Чернега. – К. : Кондор, 2012. – 336 с.
6. Ковбасенко Л. І. Формування ціннісних орієнтацій старшокласників у процесі дослідницької діяльності засобами позашкільної освіти / Л. І. Ковбасенко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Вип. 13, кн. 1. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д. Г., 2009. – 600 с. – С. 441–450.
7. Кононко О. Л. Соціальна компетентність старших дошкільників: типологія та умови виховання / О. Л. Кононко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Вип. 9, кн. 1. – К., 2006. – 440 с. – С. 211–218.
8. Прошкін В. В. Інтеграція науково-дослідної та навчальної роботи в університетській підготовці майбутніх учителів: теорія і практика : монографія / Володимир Вадимович Прошкін ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 456 с.
9. Сорочан Т. Професіоналізм та компетентності вчителів у контексті післядипломної освіти / Т. Сорочан // Освіта на Луганщині. – 2010. – № 1. – С. 7–12.
10. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / Тетяна Іванівна Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.

Д. С. Мацько

Формирование научно-исследовательской компетентности – составляющей профессиональной культуры будущих учителей иностранного языка как основная цель национальной системы образования Украины

Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко
(1, ул. Оборонная, Луганск, Украина)

Статья посвящена проблеме формирования научно-исследовательской компетентности как составляющей профессиональной культуры будущих учителей иностранного языка, которая выступает ключевой целью национальной системы образования Украины. Представлена авторская трактовка сущности профессиональной культуры и научно-исследовательской компетентности будущих учителей иностранного языка. На основе определения компонентов научно-исследовательской компетентности учителя автор выявляет способы формирования научно-исследовательской компетентности будущих учителей иностранного языка. Кроме того, раскрыты формы реализации предложенных автором способов формирования научно-исследовательской компетентности будущих филологов.

Ключевые слова: *будущий учитель иностранного языка, ключевая цель, компетентность, компонент, научно-исследовательская компетентность, национальная система образования, профессиональная культура.*

D. S. Matsko

Forming Research Competence – Part of Professional Culture of Would-be Teachers of Foreign Languages as the Key Aim of the National System of Education of Ukraine

Taras Shevchenko Luhansk National University
(1 Oboronna Str., Luhansk, Ukraine)

The article deals with the problem of forming the research competence as part of the professional culture of would-be teachers of foreign languages, which is the key aim of the national system of education of Ukraine. The author reveals the four components of the research competence of would-be teachers of foreign languages, namely: a motivation component, which deals with the will of would-be teachers of foreign languages to conduct research; a cognitive component, which covers the system of peculiarities of conducting research on the problems of foreign language education; an

emotional component, which deals with the emotional side of conducting research; a processing component, which reveals the technical moments of conducting research; an evaluative component, which deals with the assessment of research of would-be teachers of foreign languages (including self-assessment). The components of research competence help the author to reveal the ways of forming the research competence of would-be teachers of foreign languages. These ways are the following: 1) applying students' experience in learning foreign languages to conducting research; 2) student-teacher interaction in pointing out the peculiarities of conducting research in foreign language education; 3) integration of would-be teachers' research work into school practice; 4) providing young researchers with opportunities to conduct research in foreign language education; 5) providing would-be teachers of foreign languages with opportunities to present the results achieved to other scholars and get appreciated.

Keywords: *competence, component, key aim, national system of education, professional culture, research competence, would-be teacher of foreign languages.*

References

1. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti. Osobystisno-orientovanyi pidkhid: tekhniko-teoretychni zasady* [Education of personality. Personality-orientated approach: principles of application]. Kyiv : Lybid.
2. Bekh, I. D. (2013). *Dieprypysy u vykhonanni ta rozvytku osobystosti* [The requirements in the education and development of personality]. *Teoretyko-metodychni zasady vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 17 (1), 6-14.
3. Vitvytska, S. S. (2003). *Osnovy pedadodiky vyshchoi shkoly* [The basic principles of higher education]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
4. Gryniova, V. M. (2011). *Formuvannia pedahohicnoi kultury maibutnoho vchytelia: teoretychnyi ta metodychnyi aspekty* [Forming of pedagogical culture of would-be teachers: Theoretical and methodological aspects] (Dissertation Abstract, Kyiv).
5. Zhyhir, V. I. & Chernieha, O. A. (2012). *Profesiina pedagogika* [Professional pedagogy]. Kyiv: Kondor.
6. Kovbasenko, L. I. (2009). *Formuvannia tsinnisnykh orientatsii starshoklasnykiv u protsesi doslidnytskoi diialnosti zasobamy pozashkilnoi osvity* [Forming value orientations of senior pupils in the process of research activity by means of extracurricular education]. *Teoretyko-metodychni zasady vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 13 (2), 441-450.

7. Kononko, O. L. (2006). Sotsialna kompetentnist starshykh doshkilnykiv: typolohiia ta umovy vykhovannia [Social competence of senior preschoolers: Typology and conditions of education]. *Teoretyko-metodychni zasady vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 9 (1), 211-218.
8. Proshkin, V. V. (2013). Intehratsiia naukovo-doslidnoi ta navchalnoi roboty v universytetskii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv: teoriia ta praktyka [Integration of research and educational work in university training of future teachers: Theory and practice]. Luhansk: Taras Shevchenko LNU.
9. Sorochan, T. (2010). Profesionalizm ta kompetentnosti vchyteliv u konteksti pislidyplomnoi osvity [Professionalism and teachers' competences in the context of postgraduate education]. *Osvita na Luhanshchyni*, 1, 7-12.
10. Turkot, T. I. *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of Higher Education]. Kyiv: Kondor.

УДК 159.923-095.18:372.32

О. І. Мезенцева, м. Київ

ЗМІСТОВНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ГАРМОНІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СЕРЕДОВИЩІ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто зміст, форми і методи навчання та виховання дитини у Вальдорфській школі, які сприяють гармонізації особистості, що росте та розвивається. Представлено аналіз антропологічних підходів Рудольфа Штайнера щодо формування компетенцій учнів в навчально-виховному процесі, які відповідали б на виклики сучасності, та визнано актуальність подальшого впровадження вальдорфської педагогіки.

Ключові слова: *компетенції, гармонізація, антропология, вальдорфська педагогіка, Рудольф Штайнер.*

Міжнародна педагогічна спільнота об'єдналась, обговорюючи тему «Якою має бути освіта ХХІ століття». У межах цієї проблеми виникає ряд запитань: Які компетенції необхідні, щоб зустріти виклики міленіуму? Які основи формування навичок ХХІ століття? А головне – Що ми, освітяни, маємо для цього зробити?

Андреас Шлейхер (Andreas Schleicher), директор з питань освіти й компетенцій, спеціальний радник з питань політики